

VRAGEN EN KORTE MEDEDEELINGEN.

Een belangrijke bladzijde. — In aansluiting met het artikel over Drente in onze November-aflevering en waarin melding gemaakt wordt van de Zevenster, de Zweedsche Kornoelje, het Linnaeuskruid, de Dennenorchis enz., als voorposten of achterhoede planten kan het zijn nut hebben om hier even een bladzijde over te schrijven uit Heinrich Walter's Einführung in die allgemeine Pflanzengeographie Deutschland's, een belangrijk boek, waar wij nog wel eens meer naar zullen verwijzen. Hij heeft het dan over de „relikten", waarmee dan letterlijk de achterhoede-planten worden bedoeld. Vroeger hebben wij er al eens op gewezen, dat een plant, die als relik beschouwd wordt, ook wel eens een nieuwe aankomeling kan zijn, b.v. de Dennenorchis in tamelijk jonge dennebosschen. Wanneer we dit maar goed in het oog houden, dan kunnen we korthedshalve wel dat woord „relikten" blijven gebruiken. Walter zegt dan:

„Al deze relikten en eigenlijk ook alle zeldzame planten, die voor de floristische Plantengeografie van bijzonder belang zijn, doordat zij ons inlichten omtrent de vroegere verspreiding der planten, verdwijnen in den laatsten tijd al meer en meer. Dit is echter geen natuurlijk verschijnsel. De oorzaak ervan ligt niet in verandering van het klimaat, maar alleen in het schendend optreden van den mensch. Alle relik-planten, die uitmunten door geur of kleur, vallen vroeg of laat ten offer aan zoogenaamde bloemenvrienden of natuurliefhebbers, die het niet kunnen laten een mooie plant, die ze ergens zien staan, mee naar huis te nemen. Deze en ook andere zeldzaamheden worden ook vlijtig vervolgd door floristen en scholieren. Het valt niet tegen te spreken, dat het verzamelen van planten, het aanleggen van een herbarium het beste hulpmiddel is, om de inheemsche flora te leeren kennen. Maar men moest toch werkelijk die zeldzame planten alleen en in kleinen getale verzamelen voor wetenschappelijke doeleinden en niet voor liefhebberij-herbaria, die meestal ten slotte toch in de kachel terecht komen. De verplichting, die men de leerlingen oplegt, om een herbarium aan te leggen kan leiden tot ondergang van de zeldzame soorten, want natuurlijk komen de ijverige verzamelaars er licht toe, om juist de mooiste en zeldzaamste soorten te zoeken. De leeraar is in de allereerste plaats verplicht, om dit te verhinderen. De weinige zeldzame planten, waar vanzelf de meeste aandacht op gevestigd wordt en die zich ook meestal door bijzondere kenmerken onderscheiden, kunnen wel geleerd en onthouden worden, ook zonder dat men ze droogt voor een herbarium. Men kan volstaan met een aanteekening omtrent de groeiplaats, liefst aangevuld met een teekening of fotografie.

Maar de relikplanten worden ook van andere zijde bedreigd en veel ernstiger. Zoolang nog op de planten afzonderlijk jacht gemaakt wordt, bestaat nog de kans dat er op afgelegen, ongenaakbare plaatsen nog een enkele onopgemerkt blijft en zoo de soort wordt behouden. Anders wordt het, wanneer de groeiplaats zelve als slachtoffer valt. Meestal groeien de relikplanten op plaatsen, die tot nu toe door de menschen vrij wel onaangetaast bleven: venen, schrale weiden, zandstuivingen, droge hellingen, naakte rotsen. Nu men thans echter een steeds intensiever gebruik van den bodem gaat maken, blijven deze plaatsen niet meer vrij. Moerassen worden drooggelegd, schrale gronden bemest, zandstuivingen beboscht, droge hellingen voor fruitteelt ingericht, rotsen verwerkt voor bouw-materiaal. Daardoor wordt aan die planten hun bestaansmogelijkheid ontnomen, zij moeten volledig verdwijnen. Hoe de cultuur in dit opzicht heeft huisgehouden kan men gemakkelijk gewaar worden door de vindplaatsen van 50—100 jaar geleden te vergelijken met die van thans.

De eenling kan tegen deze verarming van de natuur den strijd niet aanbinden. Gelukkig hebben zich, het gevaar beseffend, bijna overal natuurbeschermingsverenigingen gevormd, die zich onder anderen ook ten doel stellen het behoud van de groeiplaatsen der zeldzame planten. Ook van staatswege zijn dergelijke reservaten gevormd. Echter zal een voldoende mate van bescherming pas worden verkregen en de middelen daartoe ter beschikking gesteld, wanneer het besef van de noodzakelijkheid ervan in zoo breed mogelijke kringen is doorgedrongen.

Hiertoe mee te werken is de allereerste plicht van allen, die de wetenschap der Plantengeographie dienen.

Tot zoover Walter, Heinrich Walter, professor aan de hoogeschool van Heidelberg. Mogen zijn woorden weerklink vinden, ook bij ons. Reeds zijn door onze Vereeniging tot behoud van Natuurmonumenten een aantal belangrijke groeiplaatsen gered, maar we zullen nog snel en frisch moeten toeslaan, indien we al onze oorspronkelijk inheemsche planten een behoorlijke toekomst willen verzekeren en ook een plaatsje zullen vrij houden voor de „voorposten”. Hopen wij, dat ook bij ons de mannen van de wetenschap daartoe zullen meewerken.

JAC. P. THUISSE.

Wie weet het? — Prof. Schröter vraagt mij, waar in Nederland tegenwoordig nog de Weverskaarde (*Dipsacus fullonum*) wordt verbouwd. Ik weet het niet, maar twijfel er niet aan of de een of ander van onze vriendelijke lezers zal mij wel terecht willen helpen. Eigenlijk dacht ik dat die plant niet meer verbouwd werd en dat de wevers met andere dingen kaarden.

JAC. P. THUISSE.

Gerrits Flesch. — De Kampioen, orgaan van de A. N. W. B. bevat in zijn nummer van 23 Nov. het volgende haast ongelooflijk klinkende bericht:

„De heer Mr. W. van Hulst, afdelingsconsul voor Gelderland vestigt er onze aandacht op, dat het terrein langs Gerrits Flesch er dezer dagen ontzettend vuil uit zag door de vele achtergelaten papieren en andere resten. Als dat niet verandert, zou afsluiting van het terrein wellicht kunnen volgen.

Gerrits Flesch is een meertje op de Veluwe. Men vindt het ongeveer midden op het Atlasblad 19, ten noorden van het schietterrein boven de letter S. Een gedeelte ervan is gereserveerd als natuurmonument, het overige deel wordt veel door toeristen bezocht!”

Zoover de Kampioen. De Gerrits Flesch is een natuurmonument van den eersten rang en is als zoodanig erkend op aandringen van onze beste geleerden, mijn ouden vereerden vriend prof. Max Weber vooraan. De flora en fauna van dat meertje behooren tot het merkwaardigste wat ons land kan vertoonen en ik dacht ook niet anders of de *heele* Gerrits Flesch was tot natuurmonument verheven, met een breede, zeer breede oeverstreek er om heen. Een natuurmonument van dezen aard moet met de uiterste omzichtigheid en met het grootste respect worden behandeld en zijn waarde voor de wetenschap voor nu en later is groot genoeg, om den eisch te wettigen, dat het Staatsdomein er zorgt voor voldoende bewaking.

Intusschen danken wij alvast de A. N. W. B. voor zijn waakzaamheid.

T.

Over Kievitsnesten. — Met belangstelling las ik in Uw tijdschrift, aflevering 4, dd. 1 Augustus l.l. het bericht van den Heer J. Wildeboer, omtrent een kievitsnest met 5 eieren. De proef, welke met het betreffende nest werd genomen, was even interessant als van te voren gedoemd tot mislukking.

Ieder, die de kievit in den broedtijd heeft gadegeslagen, — ik zelf heb dit reeds gedurende meer dan 25 jaren gedaan — weet, dat moge het blijkbaar mogelijk zijn een kievit bij haar nest te houden, wanneer men dit op denzelfden akker een weinig verplaatst, dit zeer zeker niet met succes kan geschieden, wanneer men het nest verlegd over de sloot. De kievit zal haar nest missen aan dezen kant van de sloot en zal het nimmer gaan zoeken aan den anderen kant, omdat zij — ik ben er zeker van — te goed weet, dat *haar* nest daar *niet* ligt.

Zeer merkwaardig is, dat eenige dagen, nadat het nest op de oorspronkelijke plaats was teruggebracht, er blijkbaar 2 eieren waren bijgelegd. Of deze eieren waren gelegd door dezelfde kievit of door een andere kan ik niet uitmaken. Beide is m. i. mogelijk, ofschoon het mij het meest waarschijnlijk voorkomt, dat dezelfde kievit de eieren heeft gelegd; Hiertegen pleit niet, dat de kievit, welke het laatste bij het nest werd gezien, zeer schuw was. De kievit was niet meer broedsch en was daarom niet meer mak. Hoe langer een kievit gebroed heeft, hoe dichter zij bij het nest blijft. Hieruit kan een eierzoeker dan ook reeds, voordat hij het nest heeft gevonden, met vrij groote zekerheid opmaken, dat de eieren bebroed zijn.

De vraag: „Zou èèn kievit ooit meer dan 4 eieren leggen?” kan m. i. bevestigend worden beantwoord. Twee malen vond ik 5 kievitseieren in èèn nest, die vrij zeker door